



ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Tomáše Langáška (soudce zpravodaj), soudce JUDr. Filipa Dienstbiera a soudkyně Mgr. Barbory Berkové v právní věci žalobce: **P. Č.**, zastoupený JUDr. Dušanem Sulitkou, Ph.D., advokátem sídlem Nové sady 996/25, Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, sídlem Na Poříčním právu 1, Praha 2, týkající se žaloby proti rozhodnutí žalovaného ze dne 1. dubna 2019 č. j. MPSV-2019/61226-913, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 16. září 2019 č. j. 54 Ad 8/2019 - 24

t a k t o :

- I. Kasační stížnost žalobce **s e z a m í t á**.
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení případu

[1] Žalobce podal dne 4. února 2019 žádost o mimořádnou okamžitou pomoc na úhradu nezbytného jednorázového výdaje, v níž uvedl, že si potřebuje vyprat prádlo, přičemž azylový Dům Sv. Pavla v Českých Budějovicích poskytuje levný přístup k pračce a sušičce jen registrovaným uživatelům Denního centra, jinak je běžná komerční cena 249 Kč za 3 kg prádla, respektive 549 Kč za 8 kg prádla. Žalobce není uživatelem azylového domu, protože denní centrum s omezenou kapacitou jako noclehárna nedovoluje kupříkladu připojení k elektřině a internetu, jídlo zdarma se vydává v poledne, nikoli až večer, je tam nemalé bezpečnostní riziko. Nevyprané prádlo může žalobci zplesnivět vzhledem k vysoké vlhkosti v užívaném provizorním přístřešku.

[2] Úřad práce České republiky – Krajská pobočka v Českých Budějovicích (dále jen „úřad práce“) žadatele vyzval, aby objasnil přibližné množství oblečení a frekvenci praní oblečení za kalendářní měsíc. Žalobce odpověděl, že nemá váhu, kterou by ošacení mohl zvážit, v místě bydliště pral jednou za 4 – 7 měsíců za poplatek 50 Kč (asi 10 kg), který nezahrnoval prací prášek.

[3] Úřad práce telefonicky kontaktoval pracovníka nízkoprahového denního centra v Českých Budějovicích za účelem ověření podmínek a ceny využití pračky v tomto centru. Zjistil, že v denním centru je pračka za 10 Kč a sušička za stejnou cenu, prací prášek je k dispozici zdarma. Podmínkou využití pračky v rámci sociální služby je uzavření smlouvy se sociální pracovnící denního centra, klient musí být střízlivý. V pračce lze vyprat přibližně 4 kg prádla.

[4] Rozhodnutím ze dne 19. února 2019 č. j. 13451/2019/CBU úřad práce žalobci přiznal mimořádnou okamžitou pomoc na úhradu nezbytného jednorázového výdaje ve výši 60 Kč. Při stanovení výše dávky úřad vycházel z množství prádla uvedeného žalobcem a ze zjištěné ceny za využití pračky a sušičky v nízkoprahovém denním centru Dům Sv. Pavla. Dle názoru úřadu práce nejsou s využitím nízkoprahového denního centra spojeny žádné těžko překonatelné povinnosti či závazky, kvůli kterým by žalobce nemohl tuto službu využít.

[5] Rozhodnutím označeným v návěti žalovaný zamítl odvolání žalobce a potvrdil rozhodnutí úřadu práce. Stejně jako úřad práce žalovaný shledal, že výše dávky odpovídá ceně za praní prádla v nízkoprahovém denním centru. Ani žalovaný nezjistil žádný závažný důvod, který by žalobci znemožnil užívat služby tohoto centra. Dům Sv. Pavla se nachází v místě bydliště žalobce, poskytuje službu nízkoprahového denního centra pro lidi bez domova a umožňuje využití pračky. Není nutné uzavírat písemnou smlouvu o poskytování této sociální služby.

[6] Krajský soud v Českých Budějovicích (dále jen „krajský soud“) následně konstatoval, že žalovaný řádně odůvodnil úvahu o výši dávky mimořádné okamžité pomoci přiznané žalobci. Tato dávka byla stanovena odhadem na základě údajů o množství prádla vypraného v předchozím období, které poskytl žalobce. Správní uvážení žalovaného nevybočilo ze zákonného rámce, a proto krajský soud žalobu rozsudkem označeným v návěti zamítl.

II. Kasační stížnost a průběh řízení o ní

[7] Žalobce (dále též „stěžovatel“) podal proti rozsudku krajského soudu včas kasační stížnost. Namítal, že krajský soud nepřezkoumal rozhodnutí žalovaného, pouze okomentoval podklady založené ve správním spise a zcela ignoroval některá žalobní tvrzení, jeho rozsudek je tudíž nepřezkoumatelný. Krajský soud převrátil naruby dikci soudního řádu správního, který umožňuje přezkum správního uvážení. Výše přiznané dávky nebyla zásadní právní otázkou, kterou stěžovatel v žalobě vznesl. Tyto zásadní otázky však krajský soud „otupil, resp. zesměšnil“.

pokračování

[8] Prostřednictvím ustanoveného zástupce pak stěžovatel poukázal na nesprávnost právních závěrů krajského soudu ohledně otázky, zda stěžovatel vůbec může využívat služby nízkoprahového denního centra. V tomto směru bylo zcela relevantní stěžovatelovo tvrzení, že není osobou bez přístřeší ve smyslu § 61 odst. 1 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Úřad práce zjišťoval pouze ceny služeb nízkoprahového denního centra, avšak pouze v obecné rovině, aniž by se zabýval faktickou dostupností této služby pro stěžovatele. Bylo též nutné zabývat se tím, zda je daná služba vhodná pro osobu ve stěžovatelově postavení a zda nehrozí zásah do důstojnosti stěžovatele. Stěžovatel byl v rozporu se zněním zákona nucen uzavřít s provozovatelem nízkoprahového denního centra smlouvu. Za racionální považuje stěžovatel i svou úvahu, zda jsou pro něj vůbec služby nízkoprahového denního centra vhodné, a to i proto, že některé oblečení stěžovatele lze bez poškození čistit jen v čistírně. Orgány pomoci v hmotné nouzi mají ze zákona povinnost spolupracovat s provozovateli sociálních služeb, žalovaný měl proto povinnost věnovat pozornost konkrétní dostupnosti služeb nízkoprahového denního centra pro stěžovatele, tedy tomu, zda stěžovateli poskytnutých 60 Kč skutečně umožní vyprat si oblečení v tomto centru.

[9] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti pouze odkázal na své vyjádření k žalobě a uvedl, že se plně ztotožňuje s postupem a se závěry krajského soudu.

[10] Dne 11. prosince 2019 obdržel Nejvyšší správní soud žádost ustanoveného zástupce stěžovatele o zrušení ustanovení odůvodněnou narušením vztahu se stěžovatelem, útoky stěžovatele na osobu ustanoveného zástupce a nespokojeností stěžovatele s výsledky práce ustanoveného zástupce i přes dodržování pokynů stěžovatele.

III. Posouzení kasační stížnosti Nejvyšším správním soudem

[11] K žádosti zástupce stěžovatele o zrušení jeho ustanovení zástupcem stěžovatele Nejvyšší správní soud uvádí, že ačkoli v ní uvedené důvody svědčí o narušení vztahu důvěry mezi stěžovatelem a zástupcem, není v tomto případě na místě advokáta zprošťovat zastupování stěžovatele. V době, kdy Nejvyšší správní soud obdržel žádost o zproštění zastupování stěžovatele, již JUDr. Sulitka za stěžovatele učinil veškeré potřebné úkony a jiný zástupce by se stěžovateli ustanovoval pouze za tím účelem, aby bylo komu doručit tento rozsudek – zastoupení advokátem ustanoveným Nejvyšším správním soudem je totiž omezeno jen na řízení o kasační stížnosti (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 28. června 2018 č. j. 8 As 167/2017 - 58, č. 3766/2018 Sb. NSS). Takový postup nepovažuje Nejvyšší správní soud za hospodárný ani nutný.

[12] Nejvyšší správní soud kasační stížnost posoudil a dospěl k závěru, že není důvodná.

[13] Podle § 36 odst. 1 písm. b) ve spojení s § 2 odst. 5 písm. a) zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, má nárok na mimořádnou okamžitou pomoc osoba, *kteřá nemá vzhledem k příjmům a celkovým sociálním a majetkovým poměrům dostatečné prostředky k úhradě nezbytného jednorázového výdaje, spojeného zejména se zaplacením správního poplatku při prokázání ztráty osobních dokladů, při vydání duplikátu rodného listu nebo dokladů potřebných k přijetí do zaměstnání, s úhradou jízdného v případě ztráty peněžních*

prostředků, a v případě nezbytné potřeby s úhradou noclehu. Výše mimořádné okamžité pomoci se v tomto případě stanoví až do výše jednorázového výdaje [§ 37 písm. c) zákona o pomoci v hmotné nouzi].

[14] V projednávané věci není sporu o tom, že stěžovatel je osobou v hmotné nouzi podle § 2 odst. 5 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi, neboť nemá prostředky k úhradě nezbytného jednorázového výdaje za vyprání oblečení. Stěžovatel však zpochybňuje výši mimořádné okamžité pomoci, již mu žalovaný přiznal, a to s argumentem, že nemůže využít služeb nízkoprahového denního centra, u něhož úřad práce zjišťoval ceny za použití pračky a sušičky prádla. Dále stěžovatel namítá, že jej provozovatel nízkoprahového denního centra nutí v rozporu se zákonem k uzavření smlouvy a že pro něj nemusí být služba nízkoprahového denního centra dostupná, respektive že pro některé jeho oblečení není praní v pračce vhodné.

[15] Podle § 61 odst. 1 zákona o sociálních službách poskytují nízkoprahová denní centra ambulantní, popřípadě terénní služby pro osoby bez přístřeší. Tyto služby zahrnují *a) pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, b) poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy, c) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a obstarávání osobních záležitostí* (§ 61 odst. 2 zákona o sociálních službách).

[16] Dle názoru Nejvyššího správního soudu stěžovateli nic nebrání služeb nízkoprahového denního centra využít. Tato služba je určena pro *osoby bez přístřeší*, čímž měl zákonodárce patrně na mysli osoby bez domova, tedy osoby, které nemají bydlení v obvyklém slova smyslu. Stěžovatel v žalobě uvedl, že „*nějaký přístřešek užíval, sic nejde o byt a postrádá hygienické zázemí i připojení k sítím*“. V takové situaci jej lze považovat za osobu bez přístřeší ve smyslu zákona o sociálních službách. Pokud by byla služba nízkoprahového denního centra určena jen pro osoby bez jakéhokoli přístřeší, což se stěžovatel zjevně snaží tvrdit, mohlo by ji využívat jen velmi omezené množství osob, neboť většina lidí bez domova má k dispozici alespoň nějaké přístřeší (byť bez hygienického zázemí a připojení k sítím).

[17] Závěr Nejvyššího správního soudu podporuje i sdělení ředitele Městské charity České Budějovice, které stěžovatel předkládal ve správním řízení i v řízení před krajským soudem. Z něj vyplývá, že stěžovatel uzavřel v Domě sv. Pavla dne 16. října 2018 ústní smlouvu na službu noclehárna na jeden měsíc. Sociální služba noclehárna je přitom stejně jako služby nízkoprahového denního centra určena osobám bez přístřeší (§ 63 zákona o sociálních službách). Je tedy zřejmé, že Dům sv. Pavla je ochoten, resp. může stěžovateli své služby poskytnout.

[18] Námitku, že se žalovaný nezabýval kapacitní dostupností služby, stěžovatel vznesl pouze v obecné rovině, aniž by měl jakékoli podezření, že služba dostupná nebude. Z podkladů shromážděných úřadem práce přitom nevyplývá, že by využívání pračky v nízkoprahovém denním centru bylo nějak kapacitně omezeno (například podobně, jako musí být z povahy věci omezena noclehárna). Pochopitelně nelze vyloučit, že v dobu, kterou si pro praní a sušení vybere stěžovatel, bude pračku či sušičku zrovna využívat někdo jiný, z toho však nelze usuzovat, že by stěžovatel nemohl pračku a sušičku využít vůbec.

pokračování

[19] Nejvyšší správní soud nepovažuje za problematickou ani tu skutečnost, že Dům Sv. Pavla podmiňuje poskytnutí svých služeb uzavřením ústní smlouvy. Tuto povinnost mu totiž ukládá přímo zákon (srov. § 91 zákona o sociálních službách). Ostatně i s komerční čistírnou by stěžovatel musel uzavírat smlouvu.

[20] K námitce, že praní v pračce není pro některé oblečení stěžovatele vhodné, Nejvyšší správní soud připomíná, že mimořádná okamžitá pomoc jako dávka pomoci v hmotné nouzi „*není založena na principu zajištění životního optima jednotlivce, nýbrž na poskytnutí nezbytně nutné finanční pomoci pro překonání určité tíživé sociální situace*“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. července 2013 č. j. 3 Ads 84/2012 - 48, č. 2904/2013 Sb. NSS). Plně tedy postačí, pokud přiznaná dávka umožní stěžovateli vyprat oblečení v pračce, čistírnu pro oblečení lze považovat za nadstandard, který již dávka mimořádné okamžité pomoci pokrývat nemá.

IV. Závěr a náklady řízení

[21] Nejvyšší správní soud ve shodě s krajským soudem uzavírá, že žalovaný stanovil výši mimořádné okamžité pomoci na základě dostatečných podkladů a jeho úvaha nevybočila ze zákonných mezí pro správní uvážení. Kasační stížnost tedy není důvodná, pročez ji Nejvyšší správní soud ve smyslu poslední věty § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl. Rozhodl tak bez jednání postupem podle § 109 odst. 2 s. ř. s.

[22] O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Žalobce neměl úspěch ve věci, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení. Žalovaný měl ve věci plný úspěch, podle § 60 odst. 2 s. ř. s. však nemá ve věcech pomoci v hmotné nouzi na náhradu nákladů řízení právo.

[23] Usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 29. října 2019 č. j. 6 Ads 209/2019 - 10 byl žalobci ustanoven zástupcem advokát. Hotové výdaje a odměnu za zastupování ustanoveného zástupce v takovém případě platí stát (§ 35 odst. 10 věta první za středníkem s. ř. s.). S přihlédnutím k nálezům Ústavního soudu ze dne 24. září 2019 sp. zn. Pl. ÚS 4/19, vyhlášen pod č. 302/2019 Sb., a ze dne 14. ledna 2020 sp. zn. Pl. ÚS 22/19 (veřejně ústně vyhlášeném 21. ledna 2020) bude o odměně a náhradách nákladů ustanoveného právního zástupce rozhodnuto samostatným usnesením ve smyslu § 61 odst. 1 s. ř. s.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 29. ledna 2020

JUDr. Tomáš Langášek
předseda senátu